

FAKULTET DRAMSKIH UMETNOSTI
Naučnom veću Fakulteta dramskih umetnosti

Izveštaj komisije za ocenu i odbranu doktorske disertacije „Funkcionalna uloga muzike i muzičke produkcije u očuvanju nacionalne kulture” kandidatkinje mr Aleksandre Paladin

Komisija za ocenu i odbranu doktorske doktorske disertacije „Funkcionalna uloga muzike i muzičke produkcije u očuvanju nacionalne kulture” kandidatkinje mr Aleksandre Paladin čije formiranje je predloženo na sednici Naučnog veća, koja je održana 12. aprila i koja je verifikovana na sednici Nastavno-umetničkog veća FDU 26. aprila 2016. godine, radila je u sastavu: dr Nikola Maričić, red. prof. FDU, dr Boris Despot, red. prof. FDU, dr Sonja Marinković, red. prof. FMU, dr Ana Martinoli, vanr. prof. FDU i dr Mirjana Nikolić, red. prof. – mentor.

Nakon uvida i analize celokupnog teksta doktorske disertacije, komisija je konstatovala da disertacija ispunjava predviđene naučne standarde, da se odlikuje potrebnim stepenom naučne zasnovanosti i metodološke utemeljenosti, uključujući i realizaciju empirijskog istraživanja koje je bilo u funkciji izvođenja novih, unikatnih i naučno zasnovanih zaključaka. Svoja zapažanja i analizu Komisija predstavlja u ovom izveštaju.

Biografski podaci kandidata

Mr Aleksandra Paladin je diplomirala (1996) i magistrirala (2006) na Katedri za muzikologiju i etnomuzikologiju Fakulteta muzičke umetnosti u Beogradu.

Od 1998. godine zaposlena je kao urednik za umetničku muziku Radio Beograda 1, gde uređuje i vodi emisiju *Susretanja*. Urednik je voditelj: autorskog noćnog programa „Muzika – umetnost ili lek“ Radio Beograda 1 (od oktobra 2013), radila je emisije poput: *Operska panorama* (1997-2002), koja se bavi operskom scenom, *Kolorature i kreature* (2002-2013), *Teslino planetarno poselo* (1999-2004) i „*Hilandarsko planetarno bdenje* (1999-2004). Sarađivala je sa programom umetničke muzike “Stereorama”, a srađivala je kao scenarista, muzički urednik i voditelj sa muzičkom redakcijom, redakcijama školskog i obrazovno-naučnog programa Televizije Beograd.

Aktivno se bavi naučnim radom u oblasti muzikologije i muzičke pedagogije. Radove je predstavljala na domaćim naučnim skupovima, a po pozivu je održala preko četrdeset predavanja na teme iz različitih oblasti - srpske muzičke istorije, savremene muzike, medija) u javnim kulturnim i pedagoškim institucijama. Radove je objavljivala u domaćim i inostranim stručnim časopisima. Sa prof. dr Predragom Mitrovićem,

kardiologom Urgentnog centra Kliničkog centra Srbije, bavi se istraživanjima iz domena primene muzike u medicini, i javno prezentira radove na ovu temu.

Autor je knjige „Dečji hor RTS (1947-2012) – Izazov koji hrani nadahnuće“ (RTS, 2013), brošura „Susretanja – 30 godina“ (RTS, 2011) i „Tragom muzike u Srbiji – festivali“ (Turistička organizacija Srbije, 2012).

Autor je jedinica o istoriji srpske muzike i muzičkim institucijama u Srbiji u enciklopediji „Muzika“ (Mladinska knjiga, 2015) i udžbenika za predmet “Muzička kultura” za gimnazije društveno-jezičkog i prirodno-matematičkog i opšteg smera (Novi Logos, Beograd). Koautor je: udžbenika za predmet “Muzička kultura” za više razrede osnovne škole (Novi Logos, Beograd); priručnika za udžbenike za predmet “Muzička kultura” za više razrede osnovne škole (Novi Logos, Beograd), priručnika za udžbenike za predmet “Muzička kultura” za gimnazije društveno-jezičkog i prirodno-matematičkog i opšteg smera (Novi Logos, Beograd).

Kada je reč o autorskom radu u oblasti pozorišne umetnosti radila je adaptaciju kompozicije “Karneval životinja” Kamija Sen Sansa (premijerno izvedeno na koncertu Orkestra Akademije umjetnosti iz Banjaluke, dir. Darinka Matić Marović, Banski dvor, Banjaluka 2008; Kolarčeva zadužbina, Beograd, 2008), muziku za balet “Dorijan Grej” (premijerno izvedena na Velikoj sceni Narodnog pozorišta u Beogradu, koreograf Vladimir Logunov, 2015).

Godine 2006. godine radila je muziku za dokumentarni film o Stevanu Mokranjcu “Mokranjac zauvek” (premijerno izveden na „Mokranjčevim danima“, 2006). Scenario Steva Jovičić. Režija Miomir Miki Stamenković). Autor je akreditovanog seminara „Primena muzike u postizanju veće efikasnosti nastave i podsticanja veće saznajne moći učenika“, akreditovan kod Zavoda za unapređenje obrazovanja i vaspitanja, autor je projekata: „Srpska muzika za klavir“, „Beogradsko traganje za lepim u muzici 19. veka“, „Pevanje nad krstom“, stručni saradnik Festivala internacionalne horske svečanosti u Nišu, stručni saradnik izdavačke kuće Novi Logos, Beograd.

Jedan je od osnivača i glavni i odgovorni urednik revije *Muzika Klasika*, umetnički direktor festivala „Muzika Klasika Light“. Bavi se muzičkom kritikom. Član je: Muzikološkog društva Srbije (od 2006), Udruženja kompozitora Srbije – sekcije muzičkih pisaca (od 2009), NUNS-a od 2009. godine.

Kada je reč o priznanjima i nagradama, mr Aleksandra Paladin je dobitnik nagrada: *Muzika Klasika* za 2013. godinu u kategoriji „Knjiga godine“ za knjigu „Dečji hor Radio-televizije Srbije 1947-2012) – Izazov koji hrani nadahnuće“; *Davidovo pismo* „Srpske krune“, Kulturno-istorijskog centra iz Kragujevca, za trajni doprinos i uspešno stvaralaštvo u muzičkoj umetnosti (2012); Majstorsko pismo „Srpske krune“, kulturno istorijskog centra iz Kragujevca, za trajni doprinos i uspešno stvaralaštvo u muzičkoj umetnosti (2013); Zahvalnica Fakulteta muzičke umetnosti u Beogradu za izuzetne zasluge i doprinos fakultetu (2012).

Bibliografija radova:

Naučni radovi iz oblasti muzikologije (autorski rad):

1. "Arhetipsko kao prasloj modernog u kompoziciji Rapsodija za gudački orkestar Slobodana Atanackovića", Zbornik radova sa naučnog skupa, Akademija umjetnosti Banjaluka, 2002, 109-119.
2. "Tretman folklora u kompoziciji "Oj" Slobodana Atanackovića", Zbornik radova sa naučnog skupa, Akademija umjetnosti Banjaluka, 2005, 139-158.
3. "Operske predstave u Narodnom pozorištu – Kritike Milenka Živkovića", *Istorija i misterija muzike*, Katedra za muzikologiju, Fakultet muzičke umetnosti, 2006, 347-355.
4. "Allegro barbaro Slobodana Atanackovića – hommage Beli Bartoku", Zbornik radova sa naučnog skupa, Akademija umjetnosti Banjaluka, 2006, 129-139.
5. "Inspiracija i delo - Nivoi prožimanja u opusu Slobodana Atanackovića", u: Zbornik radova sa naučnog skupa, Akademija umjetnosti Banjaluka, 2007, 324-331.
6. "Vlado Milošević i Radio Beograd", Zbornik radova sa naučnog skupa, Akademija umjetnosti Banjaluka, 2008, 325-336.
7. "Vojislav Vučković i Milenko Živković – ponovno iščitavanje nedoumica o modernoj muzici", *Zbornik Prag i studenti kompozicije iz Kraljevine Jugoslavije*, Muzikološko društvo Srbije, Beograd, 2010, 111-121.
8. "Žene u medijima – Muzikološkinje i Radio Beograd", Naučni skup *Žene u muzici* (WIMS – Zbornik radova), Kragujevac, 2016, 131-138.

Interdisciplinarni naučni radovi (koautor)

Radovi štampani u celini u časopisima koji nisu indeksirani u Current Contents-u, Science Citation Index-u ili MEDLINE-u:

1. Mitrović, P, Stefanović B, Paladin A, Radovanović M, Radovanović N, Vasiljević Z: "Primena muzike u lečenju bolesnika sa akutnim koronarnim sindromom", *Acta Clinica* 2013; 13 (2): 181-193.

Izvodi štampani u zbornicima međunarodnih skupova:

1. Mitrovic P, Vasiljevic-Pokrajcic Z, Stefanovic B, Paladin A: "Long-term effects of music therapy on patients with heart failure acute myocardial infarction after previous revascularization; 8-year experience", ESC Congress 2010, Stockholm, *European Heart Journal* 2010; Vol. 31 (Suppl): P5681.
2. Mitrovic P, Stefanovic B, Vasiljevic Z, Paladin A, Radovanovic M, Radovanovic N, Rajic D, Matic G, Novakovic A, Lazarevic K: "The music therapy in patients with hypertension and myocardial infarction after previous revascularization". 21th European Meeting on Hypertension 2011, Milan, *Journal of Hypertension* 2011; Vol.29 (Suppl): E288.
3. Mitrovic P, Vasiljevic Z, Stefanovic B, Paladin A, Radovanovic M, radovanovic N, Rajic D, Matic G, Jozic T, Novakovic A: "Long-term effects of music therapy on patients with hypertension and acute myocardial infarction after previous revascularization; 9-

- year experience". ESC Congress 2011, Paris, *European Heart Journal*, 2011; Vol. 32 (Suppl): 883.
4. Mitrovic P, Stefanovic B, Vasiljevic Z, Paladin A, Radovanovic M, Radovanovic N, Rajic D, Matic G, Jozic T, Novakovic A: "The effects of music therapy on infarcted patients with hypertension and previous revascularization; 11-year experience". World Congress of Cardiology, Scientific Sessions 2012, Dubai, *Circulation* 2012; 125 (19): 0059.
  5. Mitrovic P, Stefanovic B, Vasiljevic Z, Paladin A, Radovanovic M, Radovanovic N, Rajic D, Matic G, Jozic T, Novakovic A: "The music therapy in patients with hypertension and myocardial infarction; 12-year experience", ESC Congress 2012, Minhen, *European Heart Journal* 2012; Vol. 32 (Suppl): 25.
  6. Mitrovic P, Stefanovic B, Paladin A, Radovanovic M, Radovanovic N, Rajic D, Matic G, Novakovic A, Vasiljevic Z: "The music therapy on patients with heart failure and acute myocardial infarction; 11-year experience". *Heart Failure* 2013, Lisbon, *European Journal of Heart Failure* 2013; Vol. 15 (Suppl 1): 306.
  7. Mitrovic P, Stefanovic B, Paladin A, Radovanovic M, Radovanovic N, Rajic D, Matic G, Novakovic A, Bulatovic V, Vasiljevic Z: "The Music Therapy In Elderly Patients With Hypertension and Myocardial Infarction; 13-Year Experience". 23th European Meeting on Hypertension 2013, Milan, *Journal of Hypertension* 2013; Vol.31 (Suppl A): E323.
  8. Mitrovic P, Stefanovic B, Paladin A, Radovanovic M, Radovanovic N, Rajic D, Matic G, Novakovic A, Bulatovic V, Vasiljevic Z: "The Music Therapy In Young Patients With Hypertension and Myocardial Infarction; 13-Year Experience". 23th European Meeting on Hypertension 2013, Milan, *Journal of Hypertension* 2013; Vol.31 (Suppl A): E323.
  9. Mitrovic P, Stefanovic B, Paladin A, Radovanovic M, Radovanovic N, Rajic D, Matic G, Bulatovic V, Novakovic A, Vasiljevic Z: "The music therapy in elderly patients with acute myocardial infarction; 13-year experience". Acute Cardiac Care Congress 2013, Madrid, *European Heart Journal*, *Acute Cardiovascular Care* 2013; 2: 87.
  10. Mitrovic P, Stefanovic B, Paladin A, Radovanovic M, Radovanovic N, Rajic D, Matic G, Novakovic A, Bulatovic V, Vasiljevic Z: "The music therapy in young patients with acute myocardial infarction; 13-year experience". Acute Cardiac Care Congress 2013, Madrid, *European Heart Journal*, *Acute Cardiovascular Care* 2013; 2: 94.
  11. Mitrovic P, Stefanovic B, Paladin A, Radovanovic M, Radovanovic N, Rajic D, Matic G, Novakovic A, Subotic I, Vasiljevic Z: "The music therapy in patients with heart failure and acute myocardial infarction; 13-year experience". World Congress of Cardiology, Scientific Sessions 2014, Melbourne, *Circulation* 2014; PM072.
  12. Mitrovic P, Stefanovic B, Paladin A, Radovanovic M, Radovanovic N, Rajic D, Matic G, Novakovic A, Mijic N, Vasiljevic Z: "The music therapy in patients with heart failure and acute myocardial infarction after previous coronary artery bypass surgery; new experiences". *Heart Failure* 2015, Sevilla, *European Journal of Heart Failure*, 2015; Vol. 17 (Suppl 1): 156.
  13. Mitrovic P, Stefanovic B, Paladin A, Radovanovic M, Radovanovic N, Rajic D, Matic G, Novakovic A, Mijic N, Vasiljevic Z: "The music therapy in hypertensive patients with acute myocardial infarction after previous coronary artery bypass surgery".

25th European Meeting on Hypertension 2015, Milan, *Journal of Hypertension* 2015; Vol.33 (Suppl 1): E134.

14. Mitrovic P, Stefanovic B, Paladin A, Radovanovic M, Radovanovic N, Matic G, Rajic D, Lasica R, Novakovic A, Vasiljevic Z: "Influence of music therapy in patients with early post-infarction angina". ESC Congress 2015, London, *European Heart Journal*, 2015; Vol. 36 (Suppl 1): P4452.

15. Mitrovic P, Stefanovic B, Paladin A, Radovanovic M, Radovanovic N, Rajic D, Matic G, Novakovic A, Mijic N, Vasiljevic Z: "New experiences with music therapy in hypertensive patients with acute myocardial infarction after previous coronary artery bypass surgery". Acute Cardiac Care 2015, Vienna, *European Heart Journal*, Acute Cardiovascular Care 2015; 4: 102.

16. Mitrovic P, Stefanovic B, Paladin A, Radovanovic M, Radovanovic N, Rajic D, Matic G, Novakovic A, Mijic N, Vasiljevic Z: "New experiences with music therapy in patients with heart failure and acute myocardial infarction after previous coronary artery bypass surgery". Acute Cardiac Care 2015, Vienna, *European Heart Journal*, Acute Cardiovascular Care 2015; 4: 268.

Izvodi štampani u zbornicima nacionalnih skupova

1. Paladin. A, Mitrović, P: "Muzika i pokret – umetnost ili lek?", *Igraj, igray, igray, Zbornik radova, četrnaestog pedagoškog foruma scenskih umetnosti*, Fakultet muzičke umetnosti, Beograd, 2013;183-188.

2. Mitrović P, Paladin, A: "Muzika – umetnost ili lek", Zbornik radova i sažetaka, Kongres privatne lekarske prakse Srbije, Beograd 2015; 23.

Knjige – Monografske publikacije (autor)

1. *Susretanja 1981-2011*, RTS, Beograd, 2011.

2. *Tragom muzike u Srbiji – festivali*, Turistička organizacija Srbije, Beograd, 2012.

3. *Dečji hor Radio-televizije Srbije (1947-2012) – Umetnost koja hrani nadahnuće*, Radio-televizija Srbije, Beograd, 2013.

Poglavlja u knjigama (autor):

1. "Muzika u muzičkom pozorištu" u *Pozorište na Terazijama – šezdeset godina 1949-2009*, grupa autora, Pozorištena Terazijama, Beograd, 2009; 130-136.

2. "O časopisima umetničke muzike – časopis Muzika Klasika" u *Muzika i mediji*, autor: Dr Ira Prodanov Krajišnik i saradnici, Univerzitet u Novom Sadu, Akademija umetnosti, 2013; 29-49.

3. "Rukoveti nota", *Muzika – velika ilustrovana enciklopedija*, (grupa autora), Mladinska knjiga, Beograd, 2015; 380-381.

4. "Čuvari i pokretači", *Muzika – velika ilustrovana enciklopedija*, (grupa autora), Mladinska knjiga, Beograd, 2015; 382-383.

Udžbenici i priručnici (autor i koautor):

1. Paladin, Aleksandra; Mihajlović Bokan, Dragana: *Muzička kultura 7*, udžbenik za sedmi razred za predmet muzička kultura za osnovne škole, Novi Logos, Beograd, 2009.
2. Paladin, Aleksandra; Mihajlović Bokan, Dragana: *Muzička kultura 6*, udžbenik za šesti razred za predmet muzička kultura za osnovne škole, Novi Logos, Beograd, 2010.
3. Paladin, Aleksandra; Mihajlović Bokan, Dragana: *Muzička kultura 8*, udžbenik za osmi razred za predmet muzička kultura za osnovne škole, Novi Logos, Beograd, 2010.
4. Paladin, Aleksandra; Mihajlović Bokan, Dragana: *Muzička kultura 5*, udžbenik za peti razred za predmet muzička kultura za osnovne škole, Novi Logos, Beograd, 2011.
5. Paladin, Aleksandra; Mihajlović Bokan, Dragana: *Muzička kultura 7*, priručnik uz udžbenik za sedmi razred za predmet muzička kultura za osnovne škole, Novi Logos, Beograd, 2010.
6. Paladin, Aleksandra; Mihajlović Bokan, Dragana: *Muzička kultura 8*, priručnik uz udžbenik za osmi razred za predmet muzička kultura za osnovne škole, Novi Logos, Beograd, 2010.
7. Paladin, Aleksandra; Mihajlović Bokan, Dragana: *Muzička kultura 6*, priručnik uz udžbenik za šesti razred za predmet muzička kultura za osnovne škole, Novi Logos, Beograd, 2010.
8. Paladin, Aleksandra; Mihajlović Bokan, Dragana: *Muzička kultura 5*, priručnik uz udžbenik za peti razred za predmet muzička kultura za osnovne škole, Novi Logos, Beograd, 2011.
9. Paladin Aleksandra, *Muzička kultura* za prvi razred gimnazije društveno-jezičkog smera, Novi Logos, Beograd, 2014.
10. Paladin Aleksandra, *Muzička kultura* za drugi razred gimnazije društveno-jezičkog smera, Novi Logos, Beograd, 2014.
11. Paladin, Aleksandra; Aksentijević, Katarina: *Muzička kultura 1*, priručnik uz udžbenik za prvi razred gimnazije društveno-jezičkog smera za predmet muzička kultura, Novi Logos, Beograd, 2015.
12. Paladin, Aleksandra; Aksentijević, Katarina: *Muzička kultura 2*, priručnik uz udžbenik za drugi razred gimnazije društveno-jezičkog smera za predmet muzička kultura, Novi Logos, Beograd, 2015.
13. Paladin Aleksandra, *Muzička kultura* za treći razred gimnazije društveno-jezičkog smera, Novi Logos, Beograd, 2016.

Periodične publikacije, časopisi:

1. "Simfonijski prolog Milenka Živkovića", *Zvuk*, 10, SOKOJ, 1997; 149-154.
2. "Živković i Mokranjac", *Mokranjac – časopis za kulturu*, 7-8, Dom kulture Stevan Mokranjac, Negotin, 2006.
3. "Ispod Mokranjčevog drveta – Kršne grane badema", *Buktinja*, 26, Krajinski književni klub Negotin, Negotin, 2010; 30-37.
4. "Pedagoška delatnost Milenka Živkovića", *Mokranjac*, Dom kulture „Stevan Mokranjac“ Negotin, Negotin, 2011.
5. "Horska muzika Milenka Živkovića", *Bilten 24*. IHS, Niški kulturni centar, Niš, 2012; 3-6.

6. "U čast stogodišnjice smrti velikana srpske muzike", *Zadužbina*, decembar, 2014.
7. "Kornelije Stanković (1831-1865) - Postavio temelj srpskog nacionalnog smera", *Zadužbina*, 2015.
8. "Travijata Snežane Savičić Sekulić", *Žrnov*, godina II, broj 3, leto 2015.

Detaljna analiza doktorske disertacije

Istraživanje koje je predstavljeno u doktorskoj disertaciji sa temom "Funkcionalna uloga muzike i muzičke produkcije u očuvanju nacionalne kulture" postavljena je interdisciplinarno i sa ciljem ne samo da se sagleda programska politika različitih elektronskih medija već i da omogući razmatranje komunikacijske i kulturološke uloge muzičkih sadržaja u formiranju ukusa, kulturnih potreba, vrednosnih sistema i nacionalnog identiteta publike ovih elektronskih medija. U fokus istraživanja postavljen je jedan od dva javna medijska servisa u Srbiji – RTS i posebno Muzička produkcije RTS, kao organizaciono-produkciona jedinica sa primarnom ulogom osnivanja, organizovanja i koordiniranja rada umetničkih ansambala koji su specijalizovani za određene muzičke žanrove, kao i uživo izvođenje, snimanje i arhiviranje muzičkih sadržaja koji svoju upotrebnu vrednost dobijaju kroz plasman u programima medijske kuće kojoj pripada.

Predmet rada i istraživanja koje je u osnovi ove doktorske disertacije temelji se u kontekstualnom sagledavanju uloge muzike u očuvanju i promociji nacionalne kulture, a kroz povezivanje delatnosti i delovanja javnog medijskog servisa – RTS-a i njegove Muzičke produkcije kao organizaciono-produkcione jedinice kojoj je primarno poveren zadatak sa navedenom misijom.

U obradi ovako definisanog predmeta rada, kandidatkinja je koristila nekoliko teorijskih diskursa, počev od teorija javnog servisa, kojima se definišu specifičnosti modela medijskih ustanova kojima je poverena uloga da budu promoteri i zaštitnici interesa javnosti; potom teorije nacije i nacionalnog identiteta (Erik Hobsbaum, Karl V. Dojč, Ernest Gelner, Simon Vajl, Hju Siton, Votson, Frederik Herc), ali i sociološko-kulturološke teorije, kao na primer teorija Etjena Balibara, koji ukazuje na potrebu kulturološkog definisanja nacionalne kulture.

Ciljevi koji su postavljeni kao polazište u istraživanju i realizaciji ovog rada diversifikovani su na: **eksplorativno-deskriptivne** kojima je istražena i predstavljena aktivnost Muzičke produkcije RTS i RTS-a kao javnog servisa na planu prezentacije nacionalne kulture; **operativne ciljeve** čiji je zadatak da obrazloži i dokaže svrsishodnost opstanka i razvoja Muzičke produkcije u okvirima medijskih sistema koji su organizovani kao javni servisi, i kolika je njena odgovornost na planu očuvanju nacionalne kulture,

Doktorantkinja je u radu postavila osnovnu istraživačku **hipotezu i tri pomoćne** i konsekventno je sprovedla istraživanje i izvođenje zaključaka kako bi ih dokazala. U tom smislu okosnicu rada čini pretpostavka koja je velikim delom i kvalitetno potvrđena, da je muzika. odnosno da su muzički sadržaji koji su producirani u okvirima Muzičke

produkcije RTS, i koja se plasira kroz programe javnog servisa, jedno od najznačajnijih programskih sredstava putem koga se reprezentuje nacionalna kultura, odnosno da izbrom i realizacijom, snimanjem, prenosima i arhiviranjem muzičkih sadržaja, osnivanjem i razvojem umetničkih ansambala, javni radiodifuzni servis ostvaruje svoju baznu funkciju i opravdava zadatke koje su mu poverene od strane javnosti i društva. Muzika kao programski sadržaj odlikuje se snažnim komunikacijskim kapacitetima i njene programske funkcije i efekti delovanja čvrsto je povezani sa različitim društvenim segmentima počev od istorijskih i društvenih prilika do kulture i umetnosti.

Kada je reč o **metodologiji**, kandidatkinja je koristila širok i primeren dijapazon metoda empirijskog istraživanja, metoda prikupljanja i obrade građe primarno opšte naučne metode, poput indukcije, dedukcije, analize, sinteze, specijalizacije, generalizacije, apstrakcije i genetičke metode. U procesu prikupljanja relevantnih podataka korišćene su empirijske metode istraživanja: prikupljanje i analiza primarne građe iz referentnih oblasti, naučno istraživanje, metod posmatranja, metod intervjua. U procesu obrade podataka korišćene su: teorijsko-analiitička metoda, statistička metoda, analitičko-deskriptivna metoda, istorijska metoda, komparativne metode, metod korelacije, sinteze, predikcije i metod projekcije. Svi navedeni metodi su korišćeni funkcionalno u različitim fazama istraživanja i sa ciljem potvrde postavljenih hipoteza.

Doktorska disertacija “Funkcionalna uloga muzike i muzičke produkcije u očuvanju nacionalne kulture” struktuirana je u 8 (osam) poglavlja. U prvom uvodnom poglavlju definisani su teorijsko-metodološki okvir istraživanja i rada.

Drugo poglavlje, koje nosi naslov *Muzika kao faktor konstituisanja i modelovanja nacionalne kulture*, suštinski je teorijski uvod kojim se povezuju tri centralna pojma rada: pojam nacije i nacionalnog identiteta, kultura i muzika kao deo kulturološkog okvira i pojam javnog servisa, koji u kontekstu teme rada predstavlja institucionalni okvir povezivanja prethodno navedenih pojmova. U ovom poglavlju se posebno naglašavaju komunikološki kapaciteti muzike, njena uloga u kreiranju i očuvanju nacionalnog identiteta i promociji nacionalne kulture i konačno autentičnim iskustvima srpskog muzičkog i medijskog prostora u navedenom kontekstu.

Treće poglavlje, *Uloga programa Radio Beograda u kontekstu modernizacije srpskog društva od 1929-1941. godine*, postavlja Radio Beograd u društveni i istorijski kontekst, na specifičan način prati njegovu genezu i konačno afirmiše ideju o radiju kao mediju, odnosno, Radio Beogradu kao najstarijoj srpskoj radio stanici kao pokaznom primeru i paradigmi utemeljenja modernog društva 20. veka. Konkretno u ovom poglavlju autorka je pokušala, i značajnim delom uspela da pokaže da je u uslovima opšte industrijalizacije i modernizacije života na Balkanu između dva svetska rata, radio bio promoter i kulture i umetnosti odnosno muzike, i da su sadržaji iz ovih oblasti bili značajna potpora modernizaciji društva, odnosno nosioci progresivnih ideja.

Organizacija produkcije i emitovanja muzičkih programa Radio Beograda od 1929-2014. godine, **četvrto poglavlje** rada, koje istorijskom metodom prati genezu i razvoj

organizacionih struktura Radio Beograda koje su bile nadležne za produkciju i plasman muzičkih sadržaja. Nudeći na neki način novu periodizaciju razvoja Radio Beograda koja se vezuje za način i oblik organizacije organizacionih jedinica zaduženih za muziku, doktorantkinja definiše period od 1929. do 1963. i period od 1963 do 2014. godine, čime se po prvi put, a u odnosu na postojeću literaturu, organizacija muzičkog odeljenja Radio Beograda, odnosno Muzičke produkcije RTB-a, odnosno RTS-a uzima kao kriterijum periodizacije. Autorka primećuje da je od osnivanja Radio Beograda pa do sredine šezdesetih godina baza muzike i muzičkih programa bila pozicionirana u okvirima Muzičkog odeljenja kao najodgovornijeg, baznog tela za sva pitanja vezana za muziku, njenu programsku funkciju i doprinos ostvarenju kulturne misije i promocije nacionalne tradicije. Godina 1963. na neki način predstavlja početak transformacije odnosa prema muzici pošto se briga o ovoj vrsti sadržaja poverava posebno osmišljenoj organizacionoj jedinici, koja dobija naziv Muzička produkcija i koja i do danas predstavlja snažno produkciono uporište kada je reč o muzičkim sadržajima.

S obzirom da su od prve godine početka emisionog rada Radio Beograda umetnički ansambli koji izvode muziku različitih žanrova imali i svoje mesto i bili osnivani u okviru same radio stanice, **peto poglavlje** rada *Umetnički ansambli muzičke produkcije RTS-a od osnivanja do 2014. godine*, posvećeno je iscrpnom i sveobuhvatnom predstavljanju rada i delatnosti ovih ansambala nekad i danas. Posebno inovativim i značajnim treba istaći deo ovog poglavlja koji iznosi podatke o rada umetnikih ansambala u periodu od 1990. do 2014, kao ključnih godina koje su bile izuzetno turbulentne za celokupno društvo, medije pa time i za muzičku produkciju i umetničke ansamble koji deluju u njenom sastavu. Ovo poglavlje je vrlo interesantno, jer daje sveobuhvatnu sliku istorijskog razvoja umetničkih ansambala Radio Beograda, čija delatnost i delovanje su bili, a delom su i danas paradigma uspešnosti muzičkog života naše zemlje. Na žalost, kako doktorantkinja u radu konstatuje, u periodu od devedesetih godina, što se delom održalo i do danas, delatnost Muzičke produkcije i posebno umetničkih ansambala, permanentno su izloženi kritičkim valorizacijama koje su često išle u pravcu gnosticizma u opravdanost postojanja ovakvih ansambala pri instituciji javnog servisa. Razlozi ovome su dobrim delom vezani za ekonomsku eroziju društva i političku nestabilnost, pa time i loš položaj medija, ali i bezidejnost i nepostojanje strategije poslovanja i vođenja celokupne muzičke produkcije. U zaključnom delu ovog poglavlja, ponuđena su neka vrlo inspirativna rešenja daljih pravaca i strategija razvoja umetničkih ansambala.

Šesto poglavlje *Mesto muzičke produkcije RTB i RTS u modelovanju muzičkog programa Radio Beograda – istraživački periodi 1965-1968, 1985-1988, 2005-2008. godina* je u istraživačkom smislu centralno i donosi empirijsku i statističku analizu kojom se dovode u vezu muzički sadržaji koji su nastali u okvirima Muzičke produkcije RTB-a, odnosno RTS-a, sa ukupnim muzičkim sadržajima koji su emitovani u programu i postali deo aktivne medijske ponude. Istraživanje je posebno interesantno pošto su prikupljeni i sistematizovani podaci za tri perioda iz posleratne istorije Radio Beograda koji su vezani za vrlo dinamične društveno odnose. Periodi koji su obuhvaćeni i analizirani su: 1965-1968, period u kome je Radio Beograd definisan kao celovit programski sistem i u kome muzička produkcija i ansambli postizu najznačajnije umetničke domete; period 1985-

1988 u kome dolazi do redefinisavanja programskog koncepta pa time i repozicioniranja Muzičke produkcije kao organizacione jedinice, i konačno savremeni period 2005-2008. godine u kome je Radio Beograd organizovan kao javni medijski servis, u smislu čega je novi status medija postavio nove parametre poslovanja, nove strategije programskog i produkcionog delovanja.

Finalno poglavlje rada predstavlja **Zaključak** u kome je doktorantkinja sublimirala ostvarene naučne, teorijske i empirijske rezultate istraživanja i rada. Fokus zaključka ravnomerno je podeljen na sagledavanje uloge i funkcije umetničkih ansambala i Muzičke produkcije kao organizacione jedinice Radio Beograda u očuvanju, prezentaciji i baštinjenju nacionalne muzičke tradicije i njenoj ulozi u kreiranju, konzerviranju i redefinisavanju nacionalnog identiteta.

Muzika, posebno ona koja je nastala kao deo smišljenje, organizovane i promišljene produkcione aktivnosti ne samo da je uticala na programski koncept, posebno u domenu sadržaja iz kulture i muzike, već je bila snažna refleksija društvenih prilika i odnosa, i uticala je na kreiranje nacionalnog identiteta, pokazala je komunikacijske kapacitete radija kao medija u pogledu ne samo prenošenja već i kreiranja značenja, i konačno postavila je okvire odnosa publike prema nacionalnoj kulturi.

Kroz seriju analitičkih opservacija i naučno utemeljenu analizu podataka o kvantitetu muzičkih programa vlastite produkcije u odnosu na ukupne muzičke sadržaja koji su ispunjavali program, istraživanjem je dokazano da dela nacionalne kulture zauzimaju preko polovine ukupno produciranih muzičkih sadržaja i ovaj trend je permanentan i u svim analiziranim periodima. Istovremeno javni nastupi, trajni snimci i direktni prenosi nastupa umetničkih ansambala snažno su reprezentovali nacionalno muzičko stvaralaštvo, autorski i izvođački rad koji je oslikavao tematsko, stilsko i idejno jedinstvo u smislu promocije nacionalnog stvaralaštva i stvaranja finog balansa između svetske i nacionalne kulturne tradicije. Svi prikupljeni podaci su sistematizovani i tabelarno predstavljeni u formi **Priloga** čime se daje dostupnost i mogućnost drugim istraživačima da se bave i tumače podatke u skladu sa istraživačkim potrebama.

U izradi doktorske disertacije i istraživanja, kandidatkinja je koristila veliki broj **bibliografskih jedinica** – pisanih izvora i knjiga; stručne časopise i periodiku, izvore iz dokumentacije i arhivsku građu, internet izvore, dokumenta i normativna akta i intervjuee koji su posebno obavljeni za potrebe ovog rada.

Oцена ostvarenih rezultata

U celini sagledavajući istraživački rad i ostvarene rezultate doktorske disertacije „Funkcionalna uloga muzike i muzičke produkcije u očuvanju nacionalne kulture“ reč o radu koji tretira interdisciplinarnu temu na interdisciplinarni način. Rad istovremeno uspešno popunjava nedostatak istraživanja u oblasti kojom se povezuju teorije nacije, nacionalnog identiteta sa funkcionalističkim teorijama muzike i medija, odnosno komunikološkim i kulturološkim studijama. Metodološki postupak koji je izveden precizno i dosledno, i njegovi rezultati mogu biti dragoceno polazište za neka potonja

istraživanja koji bi dalje razvijali teorijsku i empirijsku misao vezanu za ulogu muzike u utemeljenju i očuvanju nacionalnog identiteta i važnosti institucije javnog medijskog servisa u ovom procesu.

Sagledavajući ulogu muzike iz ugla komunikoloških teorija u radu je zaključeno i potvrđeno da uz umetničke performanse, muzika kao specifičan, neverbalni, programski sadržaj ima potencijal da adekvatnim pozicioniranjem da autentičnost javnom servisu i pretvori ga u vrlo značajnog i društvenog komunikatora i komunikacionog kanala. Iz ključa socioloških teorija rad je omogućio izvođenje zaključaka zahvaljujući kojima se muzika može tretirati i kao predmet i kao sredstvo prelamanja društvenih kretanja, promocije nacionalnih autora, nacionalne kulture i identiteta. Pomenuto implicira da delovanje Muzičke produkcije RTS i njeno usmerenje ka negovanju i afirmaciji nacionalne tradicije, predstavlja primarni input u modelovanju specifičnosti muzičkog programa javnog servisa, po kojima se on izdvaja od drugih ne samo nacionalnih medija već i drugih javnih servisa

Kritički osvrt – Ocena naučnog doprinosa teze

Originalan doprinos ove doktorske disertacije ogleda se u činjenici da je reč o radu kojim se povezuje istraživanje međuzavisnog odnosa Muzičke produkcije kao dela javnog servisa i javnog servisa kao medijske ustanove sa njihovom strateški bitnom ulogom u pogledu očuvanja nacionalne kulture i nacionalnog identiteta. U osnovi istraživanja nalazila se muzika koja je istovremeno jedno od najznačajnijih radiofonskih izražajnih sredstava, ali i jedan od najznačajnijih nosilaca kulturnog identiteta, što kao specifičan i retko istraživani diskurs, disertaciji daje originalnost i otvara prostor daljim istraživanjima koja bi mogla da se bave sagledavanjem i stepenom iskorišćenosti svih aspekata delovanja Muzičke produkcije u programima i radija i televizije jednog od dva javna medijska servisa u Srbiji.

Naučni doprinos posebno potvrđuje činjenica da je kroz istraživanje jasno potvrđena postavljena hipoteza da svi muzički sadržaji, a posebno oni koji su proizvedeni u okvirima Muzičke produkcije i uz pomoć umetničkih ansambala koji deluju u njenom sastavu snažno utiču na očuvanje i propagiranje vrednosti nacionalne kulture. Sa ciljem slikovitog argumentovanja ove hipoteze načinjena je i istorijska analiza koja je obuhvatila period od 1929. godine, kada je Radio Beograd započeo sa kontinuiranim emitovanjem programa, do 2014. godine, koja je podrazumevala analizu razvoja programa, njegovu multiplikaciju kroz vreme, uočavanje spoljašnjih (političkih, društvenih, ekonomskih, kulturnih) uticaja na koncepciju programa. Ova istraživanja su potvrdila da su tokom istorije državnog radija, a potom i televizije, ansambli Muzičke produkcije imali veliku ulogu u modelovanju svesti slušalaca, a potom i gledalaca i da je njihovo delovanje bilo značajno u smislu podsticanja publike na razvijanje potrebe za recepciju sadržaja iz kulture.

Analizom repertoara orkestara i horova, ansambala, utvrđeno je da je on obuhvatao u značajnom obimu dela nacionalnog i internacionalnog repertoara, bazirajući se i na

popularnim muzičkim žanrovima, ali i na umetničkoj muzici. Značajnu ulogu imali su direktni prenosi iz koncertnih dvorana, koji su uticali na promenu odnosa publike prema medijima, kao značajni promoteri aktuelnih kulturnih sadržaja. U tom smislu Radio, a potom i Televizija, pozicionirali su se kao ključni akteri procesa decentralizacije kulture, čiji sadržaji su putem programa i opšte dostupnih talasa postali dostupni brojnoj publici i velikom auditorijumu.

Nastanak i istorijski razvoj ansambala pokazuje da su oni bili značajni promoteri medija – radio stanice u čijim okvirima su osnovani. Tome je na poseban način doprinela njihova aktivna koncertna delatnost, koja je potvrdila njihovu umetničku samostalnost u odnosu na medij kome su pripadali. Kroz njihove javne nastupe radio je izašao u javni prostor i na specifičan način ostvario snažniju interakciju sa publikom, što je doprinelo njegovoj većoj popularizaciji i značajno doprinosilo postizanju veće slušanosti i proširivanju auditorijuma.

Na osnovu istraživanja potvrđena je i tvrdnja formulisana u jednoj od pomoćnih hipoteza da su društveno-politički, kulturni, umetnički, ekonomski i drugi trendovi snažno uticali na javni servis, odnosno Muzičku produkciju, kao njegov sastavni deo, pri čemu je akcenat stavljen i na modernizacijske inovacije koje su involvirane u različite segmente društva.

Ove inovacije su se eksplicitno prelamale kroz program Radio Beograda, medijske institucije koja je u vremenu u kome je osnovana i sama bila deo novih tehnoloških tendencija, što je bio proces na koji je Gi Debor ukazao kao na intenciju svakog društva koje je u razvoju. Pokrenut sa, u to vreme, najnovijom emisionom tehnologijom, radio je prepoznat je kao ključni medij preko koga su se prelamali različiti uticaji koji su dolazili iz Evrope i Amerike. Na osnovu analize programa zaključeno je da se tendencije modernizacije slušaocima nisu nametale, već da su bile deo osmišljenog programskog koncepta u okviru koga su svoj prostor ravnomerno pronašli i tradicija i inovacija, da su se one prožimale i vremenom uticale jedna na drugu.

Modernizacija je imala značajnu ulogu i u uspostavljanju odnosa prema sopstvenoj tradiciji, kao model na osnovu koga je bilo moguće uspostaviti relaciju prema elementima tradicionalnog društva. Ova relacija primetna je i u konceptu muzičkog programa Radio Beograda koji je, bez obzira na nove intencije koje su dolazile sa Zapada, u značajnoj meri bio zasnovan na tradiciji.

Kontekstualizacija muzike kao umetničkog i produkcijuskog sadržaja bilo državnog, bilo radija javnog servisa, omogućila je da se u istraživanju dela nacionalne muzičke kulture označe i kao kulturni artefakti, koji poseduju komunikološki potencijal i omogućavaju progresivniju percepciju radija kao medija i posebno radija u funkciji javnog servisa koji ima aktivnu ulogu u kulturnom životu zemlje i predstavlja jednog od ključnih činilaca na planu afirmacije nacionalne kulture, nacionalnog identiteta i modernizacije društva. U tom smislu tema rada i istraživanja nije neuobičajena i unikatna, ali su zato izabrane

studije slučaja, kao i predmet analize, muzika vlastite produkcije u programimam Radio Beograda, jedinstveni i do sada neprisutni u domaćaj istraživačkoj praksi.

Zaključak komisije

Na osnovu detaljne analize doktorske disertacije mr Aleksandre Paladin sa temom "Funkcionalna uloga muzike i muzičke produkcije u očuvanju nacionalne kulture" može se reći da je doktorantkinja pokazala sposobnost samostalnog naučno-istraživačkog rada, definisanja problema i teorijskih polazišta koja će biti upotrebljena u istražvanju, odabiru adekvatne metodologije i izvođenju zaključaka koji su usaglašeni i sa postavljenim hipotezama i projektovanim ciljevima. Generalno reč je o radu koji ispunjava naučne standarde i ispunjava uslove za nastavak procedure koji će podrazumevati izloženost uvidu javnosti, a potom i javnu odbranu što komisija sa zadovoljstvom preporučuje telima FDU i Senatu UU.

Mesto i datum:

Potpisi članova komisije

U Beogradu, 25. aprila 2016.

dr Nikola Maričić, red. prof. FDU

dr Boris Despot, red. prof. FDU

dr Sonja Marinković, red. prof. FMU

dr Ana Martinoli, vanr. prof. FDU

dr Mirjana Nikolić, red. prof. FDU, mentor